

AZ ÚJ NEMZEDÉK TÖREKVÉSEI

Írta: Lévy Endre

A mai politikai élet által adódott helyzet lehetővé teszi azt az ankétot, amellyel a jugoszláviai magyarság minden rétege megszólalhat életének alapos és igaz föltárásával és ennek megjavítási tervzetével. Helyzetünk többé-kevésbé már ismeretes, a közelmúltban ezeknek föltárásával folyóirataink kísérleteztek, bár nem hozták kisebbségi életünk meztelen valóságait, de ezek az előmunkálatok lehetővé teszik az eddigi programtervezeteknek a gyakorlati kivittel való fölváltását.

Ahhoz, hogy kisebbségi helyzetünk jelenlegi gazdasági és kulturális beállítottságát gyökerében megjavítva alaposan átreformáljuk, a teljes és a kíméletlenségig objektív kritikája szükséges a jugoszláviai magyar társadalom eddigi és jelenlegi munkálkodásának.

Jelen sorainkban az új nemzedék szemszögéből vizsgáljuk meg helyzetünk égető problémáit, s az új nemzedék gazdasági helyzetének orvoslási tervzetével iparkodunk a fölvetett kérdés megoldását előbbre vinni.

Ma, az aránylag gazdag Vojvodina területén mondhatni a legszegényebb sorban a kisebbségi magyar földnélküliek és zsellérek élnek. Az ifjú állásnélküli intellektuel, a fiatal iparossegéd, munkás, napszámos és béres legnagyobb része életcél nélkül, bambán, tehetetlenül néz elébe az üres holnapnak. Egyetemistáink legtöbbször a tanulási költségek beszerzése olyan nagy nehézségekbe ütközik, hogy az időszerű tudományok megismerésére s ezeknek a könyveknek a beszerzésére nem marad pénze és ideje. Munkásainknál az órabér minimális, adó, betegsegélyző stb. a keresethez arányítva nagyok, kulturális célokra nem telik, és emellett ha beteg, orvoslását elodázzák, mert a rendes orvosságot vagy szanatóriumot csak protekción, arra nem szoruló egyének kapják. Napszámósaink, parasztjaink nyár folyamán még valamit csak megkeresnek: télen azonban a munkanélküliek nagy táborában ácsorognak, s várják a nagy hidegben az egy napos hó lapátolásáért a „három” dinárt. Új nemzedékünk eddigi helyzetének kilátástalansága önkéntelenül veti elénk a nagy kérdést: rendben van,

eddig nem halt senki éhen, de mi az életcélja ennek a tábornak. Évek hosszú során nem várhat a helyzet megoldására, örökké nem dolgozhat éhbérért, ha egy-két télen átsegíti is a munkanélküli segély: mi lesz holnap? Az elhelyezkedési nehézségek megakadályozzák az új nemzedéket a családalapítás törvényszerű folyamatában, a magyar lányok nagy része leányként megöregszik, s ezt a kisebbségi ifjak tehetetlenül nézik. Ez a jövő kisebbségi magyar társadalmának elkallódásához, kiveszéséhez vezet.

A kulturális kérdést érintve – itt leszögezzük a kisebbségi értelmiségünk fölkészültségének rideg valóságát – ifjúságunknál a kultúra legjobb esetben másodrendű s a legtöbb esetben ötöd-hatodrendű szerepet játszik. A „sport-örület” minden ésszerűséget kiöl belőlük, a tudományokkal és a világszemléletekkel szemben tehetetlenek, s a fennhájázó félműveltség felé szédülnek. Nagyon kevesen vannak azok, akik önfeláldozó munkával iparkodnak, dolgoznak a kisebbségi kultúra kiépítésén. Az átlagos statisztikával való dokumentálást mellőzzük helyszüke miatt – eredményként e végből leszögezzük: első és legfontosabb kérdés az új nemzedék gazdasági helyzetének megoldása.

A húszas évek gyakori kivándorlása és a másutt való elhelyezkedés az általános válság beálltával megszűnt. Magyarjaink rádöbentek a végtelen igazságra: életüket itt kell megalapozni, kifejtteni és leélni. Ám ifjú munkásaink, parasztjaink egy része még ma is vándorbothoz nyúl. Hóban, esőben, nyolc-kilencszáz kilométert gyalogol egy kevés napszámért. Ha elhelyezkedik valahol, örökre elveszett számunkra.

Mi a valóságos helyzet?

Annak ellenére, hogy magyarságunk nagy része elszegényedett, még mindig biztosabb helyzete lehet egy ifjú magyarnak a Vojvodinában, mint az ország bármely más részében.

Ám az új nemzedéknek megélhetési lehetőséget is kell teremteni, hogy a fiatal intellektuel, munkás és paraszt életcélát és biztos jövőt lásson maga előtt. Ezúttal nem hangsúlyozzuk a kisebbségi magyar vállalatok megalapítását, bár erre eléggé szembeötölő példa a vojvodinai némettség másfél évtizedes munkája. Eddigi összejöveteleink legnagyobb része sikertelen és eredménytelen vitába fulladt, mégis ez esetben nélkülözhetetlennek látom az egyetemes kisebbségi magyar kongresszus összehívását, melyen a jugoszláviai magyarság praktikus programbeosztással, akár hitelekhez nyúlva is, építő munkálatokhoz kezdjen. Ezen a kongresszuson ne a munkarend és a különböző szövetkezetek összeállítási programja szerepeljen, hanem a már kidolgozott program munkálatainak intézése és kiosztása vidékenként csoportosított szervezeteknek, amelyek haladéktalanul megindítanák e bajok orvoslási munkálatait.

Az időben, ami a kisebbségi új nemzedékre vár, életútjának helyesen látása – amit ma a leromlott gazdasági helyzet nagyon befolyásol – és munkálatainak a beállított úton mielőbbi sikeres elvégzése. Hogy utunk az osztálytalan új magyar társadalom felé akadály nélkül gördüljön tova, kihangsúlyozottan szükséges a már meglévő sajtóorgánumok anyagilag való megerősítése és szellemileg ez irányban való kiszélesítése s a sajtóorgánumokon keresztül e törek-

vések ereje kell hogy áthassa vidékünk legfélreesőbb részeit is, hogy az ifjú karok harmonikusan lendüljenek az egyetemes munkára. Ehhez a munkához nélkülözhetetlenül szükséges legalább egy pályadíjalapítványnak a létesítése, mely anyagilag is támogatná a nehéz helyzetben élő ifjú intellektueket és erkölcsileg is előrelendítené akarásaikat.

A mai társadalmi élet már szinte természetyszerűleg zárja ki magából az egyéni – magános – életmód konzervatív formáit: az egyének, ha ellenszenves is nekik, föltartóztathatatlanul sodródnak a közösség felé. A kollektívizmus mint egyedüli társadalmi életforma siettetni az átalakulásokat. Ennél a korszerű átalakulási folyamatnál szükségszerűen fölvetődik ifjúságunk előtt az egyesületi élet fontos és halaszthatatlan kérdése.

Az egyesületi élet az első lehetőség, melyen keresztül ifjúságunk bele tud illeszkedni a mai korszellembe. Az egyesületi élet az első lépés azon az úton, mely a sürgős gazdasági és kulturális problémáink megoldásához vezet. Mert meg kell hogy győződjünk arról, hogy napilapjainkban és folyóiratainkban e fontos kérdések többszöri fölvetése a legkevésbé sem jelenti és nem is jelentheti ezeknek megoldását. Föl kell támasztani haló poraiból egyesületeink életét és azoknak megakadt munkásságát kettőzött erővel folytatni. Az egyesületek könyvtárait átreformálni, új könyvek özönével elárasztani az olvasókat, amelynek segítségével a vidékiesség közönyét megtörjük és a legtágabb értelemben kultúréletre neveljük.

Az új nemzedék törekvései a gazdasági és kulturális kérdések ilyen módon való megoldásával válhatnak valóra.